

Situació d'aprenentatge

Títol	Cossos i anticossos. És l'anatomia destí?
Curs (Nivell educatiu)	1r ESO
Àrea / Matèria / Àmbit	Visual, plàstica i audiovisual

DESCRIPCIÓ

Vivim un moment en què ens trobem envoltats d'imatges que conformen la nostra manera d'entendre el món. Trobem imatges de cossos a tot arreu, als nostres llibres de text, en les publicitats del carrer i a les xarxes socials, a les quals dediquem molta estona al dia (unes 600 hores a l'any a Instagram).

Aquestes imatges esbiaixades defineixen el **model normatiu de corporalitat** i deixen fora la resta de cossos. Aquest fet **impacta directament en la nostra autoestima i autopercepció**. En molts casos no trobem referents que s'assemblin a nosaltres.

Aquesta falta de diversitat en la representació de cossos també ens genera una necessitat d'assemblar-nos al model únic sense aturar-nos a valorar la diferència. Tot plegat deriva en una manca d'empatia i de consciència de les diferents opressions i violències estètiques que ens travessen (interseccionalitat).

Per això, aquesta situació d'aprenentatge té l'**objectiu de donar visibilitat i valorar tots el tipus de cossos**. Ho farem mitjançant una anàlisi crítica dels diferents mitjans de comunicació i repensant termes com ara l'ideal de bellesa, la violència estètica vs. la salut o la interseccionalitat aplicada a la nostra imatge. Preguntes com la forma en la qual el meu cos és percebut per l'altra persona condiciona la meua vida?, o pateix el meu cos les mateixes violències estètiques que el meu company o companya i per què?, o què podem fer nosaltres per trencar aquesta dinàmica de l'ideal de bellesa?

El nostre repte és analitzar diferents mitjans dels quals consumim imatges per definir què és un cos normatiu i a partir d'aquí visibilitzar cossos no normatius en format retallable per normalitzar-los. Crear contraimatges i contrarelats que ens serveixin de referents a nosaltres i a les nostres companyes i companys.

COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES

Amb la realització d'aquesta situació d'aprenentatge s'afavoreix l'assoliment de les competències específiques següents:

Competències específiques	Àrea o matèria
CE1. Descobrir les manifestacions artístiques contemporànies i del patrimoni cultural, interessant-se per la realitat patrimonial com a part de la pròpia cultura, per reconèixer-les com a testimoni del pensament i com a font d'aprenentatge, prenent consciència de la necessitat de conservar-les.	Visual, plàstica i audiovisual
CE2. Analitzar produccions artístiques, pròpies i alienes, argumentant opinions amb respecte i sentit crític, per construir una cultura artística àmplia, gaudir i generar nous coneixements.	Visual, plàstica i audiovisual

CE3. Representar idees, formes i emocions, utilitzant els llenguatges, les tècniques i els mitjans propis de l'àmbit, a través de processos analítics i creatius, per desenvolupar la imaginació, la comunicació i l'autoconfiança	Visual, plàstica i audiovisual
--	--------------------------------

TRACTAMENT DE LES COMPETÈNCIES TRANSVERSALS

COMPETÈNCIA CIUTADANA- Adoptar perspectives multiculturals, que abracen la diversitat com un actiu enriquidor. Desenvolupament de la consciència cívica, en què l'alumne o alumna analitza la pròpia identitat, que requereix la comprensió crítica de la realitat social.

COMPETÈNCIA EMPRENEDORA- Implica que l'alumne o alumna es conegui a si mateix, les seves fortaleeses i debilitats, per tal de ser eficaç en la presa de decisions.

COMPETÈNCIA PERSONAL, SOCIAL I D'APRENDRE A APRENDRE- En aquesta SA es relaciona amb l'autoregulació de l'aprenentatge, l'autoconeixement i l'autoestima, el benestar emocional, la col·laboració i el treball en equip.

COMPETÈNCIA DIGITAL- Ús segur, saludable, sostenible, crític i responsable de les tecnologies digitals per a l'aprenentatge en el treball i per a la participació en la societat, així com la interacció amb les esmentades tecnologies.

OBJECTIUS D'APRENTATGE Què volem que aprengui l'alumnat i per a què? CAPACITAT + SABER + FINALITAT		CRITERIS D'AVUACIÓ Com sabem que ho han après? ACCIÓ + SABER + CONTEXT	
1	Observar i reflexionar sobre les representacions del cos en diferents mitjans, reconeixent-ne la importància com a creadors d'estereotips.	1	Observar i analitzar amb sentit crític les representacions de cossos en diferents mitjans identificant-hi els estereotips de gènere, raça, grandària, orientació sexual i capacitisme.
2	Seleccionar representacions de cossos no normatius que connectin amb ells i elles, com a referència en les seves produccions, construint i valorant la seva pròpia identitat corporal.	2	Dibuixar, a partir d'exemples vistos a classe, un cos no normatiu, entenent la diferència entre normatiu i normal.

3	Relacionar les diferents formes de representació del cos amb el context històric i la seva funció.	3	Entendre la relació entre canón i període històric, la definició no estàtica de la bellesa i la seva relació amb la normativitat. Entendre que les imatges de cossos no són innocents, sinó creadores de referents.
4	Utilitzar recursos expressius, tècnics, comunicatius, simbòlics (aplicant, si escau, convencions), adequats a la situació comunicativa i a la seva finalitat, en la representació d'idees, formes i emocions.	7	Utilitzar l'aquarel·la per capes, per donar volum mitjançant el clarobscur en la representació de cossos humans i la seva roba. Fer servir el dibuix de línia per representar cossos de forma proporcionada. Fer servir els llapis de colors per acabar de generar ombres a sobre de l'aquarel·la, treballant el degradat.

SABERS

Amb la realització d'aquesta situació d'aprenentatge es tractaran els sabers següents:

	Sabers	Àrea o matèria
1	- Identificació dels elements configuratius del llenguatge visual i audiovisual, les seves possibilitats constructives, expressives i comunicatives, en contextos reals, com l'entorn, els mitjans de comunicació, Internet, entre d'altres.	Visual, plàstica i audiovisual
2	- Aplicació de processos creatius guiats, establint connexions entre conceptes, idees i imatges, a través de l'experimentació i de la realització d'esbossos i assajos en la creació de les propostes.	Visual, plàstica i audiovisual
3	- Descobriments i seguiment de les etapes de treball, a través de l'anàlisi, la documentació, la tria de tècniques i materials, la realització d'esbossos, la valoració i la presa de decisions en el desenvolupament d'un projecte.	Visual, plàstica i audiovisual
4	- Valoració del patrimoni cultural, incorporant-hi la perspectiva de gènere i la diversitat cultural i social, a través de l'anàlisi, la interpretació i la lectura de manifestacions artístiques contemporànies, locals i de la història.	Visual, plàstica i audiovisual
5	- Lectura de missatges visuals en els mitjans de comunicació, Internet, les xarxes socials i l'entorn, a través de la reflexió crítica sobre la seva funció i els possibles significats.	Visual, plàstica i audiovisual
6	- Desenvolupament del pensament ètic i responsable en relació amb la propietat intel·lectual i cultural.	Visual, plàstica i audiovisual

DESENVOLUPAMENT DE LA SITUACIÓ D'APRENTATGE

REPTE: Analitzar diferents mitjans dels quals consumim imatges per definir el que és un cos normatiu i a partir d'aquí visibilitzar cossos no normatius en format retallable per normalitzar-los. Crear contraimatges i contrarelatats que ens serveixin de referents a nosaltres i a les nostres companyes i companys.

COM HO FAREM: Treball cooperatiu: l'alumnat treballa de manera individual (conclusions) i en grups petits a través de la recerca guiada, la posada en comú de conclusions i creacions de mapes/esquemes explicatius i la seva exposició.

Foment de l'heterogeneïtat: l'ajuda mútua entre companyes i companys, l'autonomia personal i la defensa d'una educació inclusiva per a totes i tots. Ensenyament no directiu, aprenentatge dialògic a partir d'un model inductiu basat en l'anàlisi i comparació d'exemples.

Aprenentatge fonamentat en problemes (ABP), estratègia en la qual l'alumnat aprèn en petits grups, partint d'un problema, a buscar la informació que necessita per comprendre el problema i obtenir una solució, sota la supervisió d'una docent.

Elaboració d'infografies que sintetitzen les reflexions de tot el que s'ha après. Confecció conjunta d'uns indicadors en forma de llista de validació/rubrica que permetin la coavaluació en la revisió de les propostes i la votació final.

ACTIVITATS D'APRENTATGE I D'AVALUACIÓ

	Descripció de l'activitat d'aprenentatge i d'avaluació	Temporització
Activitats inicials Què en sabem?	Tasca 1: Necessitat o repte 1.1 Per parelles, primer, pensarem amb els tipus de cossos que es representen amb imatges a la societat i si són com els nostres, els de la nostra família o amics. També pensarem com ens fan sentir aquestes imatges. Escriurem/dibuixarem en Post-its tot el que ens vingui al cap. Després ens juntarem en grups de quatre per posar en comú aquestes primeres idees i repensar-les i compartir opinions. Finalment, compartirem en grup classe les nostres conclusions, creant entre totes i tots un guió que en faciliti l'anàlisi.	1 h

	1.2 Es projecten uns exemples de perfils d'Instagram d'Influencers i es repartirà per grups (cada grup analitza un material), una revista científica, una de moda, un llibre de text i un diari. L'alumnat, amb l'ajuda de la docent, analitzarà el tipus de cossos representats en diferents mitjans de comunicació, amb el suport del guió creat entre totes a partir de l'activitat anterior.	30 min
Activitats de desenvolupament Aprenem nous sabers	Tasca 2: Estudi del problema 2.1 Projectió del vídeo de la representació de cossos al llarg de la història de l'art (a partir d'aquest vídeo es crea per grups una infografia per penjar a classe. Per parelles o grups, a partir del document «Ideal de bellesa», repartim unes targetes amb informació de l'ideal de bellesa de diferents èpoques i alguns exemples de persones considerades belles a l'època. Es tracta de fer una selecció d'idees generals i crear una infografia o collage per compartir i penjar a l'aula (al document es presenta un exemple de Canva). 2.2 La persona docent introdueix els termes bellesa normativa i cos normatiu a partir del vídeo de les plaques del Pioneer enviades a l'espai. Al vídeo (fins al min 3:36), Yolanda Domínguez explica que aquestes plaques són una representació per explicar qui som com a éssers humans. Podem veure dibuixat el lloc que ocupa la Terra en el Sistema Solar i dues persones blanques, un home i una dona, ell saludant amb la mà i ella passiva al seu costat. Es tracta d'entendre que és un estereotip i repensar la idea de normalitat i diferenciar-la de normativitat: tots els cossos són normals, però alguns són normatius (per hiperrepresentació) i, per tant, privilegiats. 2.3 Es projectaran a classe algunes imatges estereotipades de persones racialitzades, musulmanes, grosses, del col·lectiu LGTBIQ, amb diversitat funcional, etc. 2.4 L'alumnat, de manera individual, reflexiona sobre les imatges estereotipades de cossos i com li fan sentir-se. Es tracta d'analitzar el que veuen, el que pensen o senten en veure les imatges i finalment, el que es pregunta sobre aquest tema. Incidir en l'ús de característiques com a insult (<i>maricón, moro/mora, gorda</i>, etc.) i problematitzar-ho. 2.5 Es realitzarà una posada en comú en gran grup i es crearà un recull dels resultats de la reflexió. Idees que han d'aparèixer en aquesta reflexió: 1. Ressaltar els principals problemes que afecten l'autoestima de l'alumnat degut a la poca diversitat en la representació de cossos i els que pensem que es poden donar en la gent en general. 2. Introduir el terme interseccionalitat i crear un material que resumeixi aquestes reflexions (Infografia). 3. És important explicar, a partir del terme interseccionalitat, que tenim companyes que poden patir més d'una	30 min

	opressió (no és el mateix ser dona, que dona racialitzada). Aquest concepte ens ajuda a entendre el malestar que genera aquesta acumulació d'opressions i empatitzar amb les companyes. També ens ajuda a entendre comportaments que podem interpretar com a exagerats (alumnat que se sent atacat per qüestions de raça o de gènere que es repeteix al llarg del temps i un dia esclata).	
	Per anar més enllà: material opcional. Presentació d'artistes que es representen a si mateixes; Paula Rego (dones amb cossos no normatius, fortes físicament, amb postures no sexualitzades, sinó que mostren els seus espais interiors, forma de tractar la tècnica dura, amb contrastos i línies rígides) i Kehinde Wiley (artista nord-americà, gai, que pinta gent del carrer del col·lectiu i racialitzada que històricament ha estat invisibilitzada i reclama un espai al museu per a aquesta gent. Les seves pintures figuratives citen fonts històriques i situen les persones negres dins d'aquest camp del poder).	
Activitats d'estructuració Què hem après?	Tasca 3: Revisió dels aprenentatges A partir del recull dels resultats de la reflexió es fa una anàlisi dels aprenentatges necessaris per al disseny del retallable per a la visibilització de cossos no normatius. El formulari s'omple individualment, ja que requereix la reflexió personal sobre el significat dels conceptes, però permet la interacció entre companyes i amb el docent per tal d'obtenir aclariments i aconseguir aprenentatges significatius.	30 min
Activitats d'aplicació Apliquem el que hem après	3.1. Dibuixa un cos proporcionat a partir d'una explicació a l'aula i un vídeo de suport visual. A partir d'aquest cos proporcionat, dibuixarem un anticòs o cos no normatiu per visibilitzar alguna opressió o col·lectiu poc representat. Aquest projecte es lliurarà en forma de retallable (paper DIN A3 amb dibuix pintat en aquarel·la), i estarà inspirat en els retallables amb els quals jugàvem quan érem petites (l'alumnat també els coneix i hi ha jugat). 3.2 Dibuix d'un cos tenint en compte els diferents punts de vista de la falta de representació de cossos no normatius i les possibles discriminacions (amb ajuda de la infografia). Comença amb una selecció de discriminacions que els travessen o interessin personalment, per continuar una fase d'esbossos, pluja d'idees, selecció, composició, colors, etc. 3.3 Verificació. Poden fer servir la llista de verificació durant el procés per veure si van bé. 3.4 Elaboració. Planificar en funció del temps que disposen. 3.5 Exposició. Compartim els nostres projectes.	4 h

Aquesta és una tasca d'avaluació. L'avaluació es fa amb una [rúbrica](#).

BREU DESCRIPCIÓ DE COM S'ABORDEN [ELS VECTORS](#) EN AQUESTA SITUACIÓ D'APRENTATGE

Aquesta situació d'aprenentatge incorpora tres vectors de manera activa: perspectiva de gènere (vector principal), de ciutadania democràtica i consciència social (vector secundari) i de benestar social (vector secundari).

El vector que vertebra sense cap mena de dubte aquesta situació d'aprenentatge és el vector de la **perspectiva de gènere**. Una perspectiva de gènere que com indica el vector en el nou currículum de l'educació bàsica vol *afavorir el desenvolupament de les persones al marge dels estereotips i rols en funció del sexe*. Per tant, la tasca competencial cerca, a través de situacions de la vida real, plantejar problemes sobre els estereotips per tal que serveixin com a denúncia i conscienciació tant de l'alumnat que n'és el creador, com del públic de l'exposició al centre cívic que gaudeix i reflexiona sobre aquestes situacions comunicatives.

A més a més de la perspectiva de gènere, la tasca competencial d'aquesta situació d'aprenentatge posa l'èmfasi en el vector de ciutadania democràtica i consciència social. Tal com indica el nou currículum, aquest vector promou la ciutadania democràtica i la consciència global amb voluntat de formar persones compromeses i capaces de promoure canvis i afrontar reptes. Per últim, tindrem el vector de benestar social, un vector que, tal com indica el nou decret, afavoreix el benestar emocional d'infants i joves.

MESURES I SUPORTS [UNIVERSALS](#)

Mesures universals: Gestió dels diferents agrupaments en què es desenvolupen les activitats d'ensenyament i aprenentatge i que estan directament relacionades amb la metodologia de l'aprenentatge cooperatiu, de forma que l'alumnat sempre disposa de la possibilitat de suport entre iguals, a banda de l'acció de la docent.

Descentralitza la gestió de l'aula i facilita la personalització afavorint la presa de decisions de l'alumnat amb relació als continguts del tema i a l'enfocament general d'aquesta tasca. Diferents instruments d'avaluació; coavaluació, autoavaluació, rúbrica.

Presenta la informació en diferents formats: textos, esquemes, imatges, vídeos, infografies. Documents accessibles, Verdana 12, sense negreta o cursiva, taules, contrast de color, imatges de suport, etc. Permet diversos nivells d'aprofundiment en la lectura d'imatges.

Flexibilització del temps.

Mesures addicionals: Utilització d'estratègies per a la planificació de les tasques (pautes, compte enrere). Recursos específics de resolució (guies, formats més petits).

Document
de suport

Generalitat de Catalunya
Departament d'Educació

Document
de suport

